

SƏN UCA BİR ZİRVƏ İDİN..

İCTİMAİ XADİM SULTAN İSRAFİL OĞLU MƏMMƏDOVUN ƏZİZ XATİRƏSİNƏ

"Ziyalılıq insana əsil-nəcabətlə, vəzifəylə, yaşla verilmir. Bu sözün əsl mənasında Allah vergisidir, az-az adamların qismətinə düşür. Ziyalı-millətinin, torpağının, mənəvi sərəvətinin təəssübünü çəkəndir. Hansı vəzifədə olursa-olsun, xalqına namusla xidmət edən, öz sözü, öz mövqeyi olan insandır. Neçə illərdir tanıdığım, partiya funksioneri olan da da, millət vəkili kimi fəaliyyət göstərəndə də həmişə xalqı təmsil edən Sultan Məmmədov da mənim nəzərimdə həmişə belə insanlar sırasında"dır".

Bu sətirlər 2008-ci ildə işıq üzü görmüş Sultan Məmmədovun "Mənim yaşadığım ömür" kitabına xalq şairi Sabir Rüstəmxanlının yazdığı ön sözdəndir. Müəllifin 70 illiyinə həsr olunmuş sənədli bioqrafik hekayət qələmindən çıxan son yadığıdır.

Sultan Məmmədovu mən Lerik Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi işlədiyi vaxtdan tanıyırdım. Rayona rəhbər seçilən gün özünü konfrans nümayəndələrinə qısaca təqdim elədi. Dedi ki, Astaraya rayonunda anadan olub. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Lənkəran Tibb Texnikumunda oxuyub. Əmək fəaliyyətinə doğulduğu diyarda başlayıb. Ordu sıralarında xidmət edib. Azərbaycan Dövlət Universitetinin biologiya fakültəsini qiyabi bitirib. Astaraya Rayon İcraiyyə Komitəsində təşkilat şöbəsinin müdiri vəzifəsinə irəli çəkilib. Bir neçə il kino birliyinə rəhbərlik edib. Astaraya Şəhər İcraiyyə Komitəsinin sədri, rayon Partiya Komitəsinin ikinci katibi, rayon İcraiyyə Komitəsinin sədri vəzifələrində çalışıb. İkinci ali təhsilini Bakı Ali Partiya məktəbində alıb.

1980-cı ildə ulu öndər Heydər Əliyevin xeyir-duası ilə Lerik rayon partiyası təşkilatına rəhbərlik etməyə etimad göstərilmişdi. Bizim ağsaqqallar və ziyalılar bu təqdimatı ürəkdən bəyəndilər, məsləhət və təkliflərini verib birinci katib seçdilər.

Lerik ərazisinə görə cənub bölgəsində böyük rayondur. Kəndləri bir-birindən xeyli aralıdır. O dövrdə iqtisadiyyatı zəifdi, təsərrüfatlar dövlətin vəsaiti hesabına saxlanılırdı. Yeni seçilmiş katib rayonun iqtisadi və mədəni həyatında dönüş yaratmaqdan ötrü yerli mütəxəssislərlə, ağsaqqallarla görüşüb səbrlə yollar axtarırdı. Kəndləri bir-bir gəzib problemlə bir məsələni - yolları qaydaya salmaq barədə respublikanın əlaqədar təşkilatlarına müraciət elədi. Məsələ həll olundu. Nisbətən iri

yaşayış məntəqələrinə gedən yolların təmiri üçün vəsait ayrıldı, texnika verildi, asfalt zavodu işə salındı.

Dağ yamaclarında üzümlüklərin sahəsi 3500 hektara çatdırıldı. İldə 25-30 min ton məhsul yığılırdı. Qorbaçovun bədnam "yenidənqurma" siyasəti bu diyardan da yan keçmədi. Bağlar doğrandı, avadanlıqlar dəyərdəyməzə satıldı, camaat xeyli ziyana düşdü.

Sultan Məmmədov Lerikdə işlədiyi illərdə iri heyvandarlıq kompleksləri tikilmişdi, damazlıq təsərrüfatları yaradılmışdı. Cəngəmiran kəndində ötlük zəbular, Qosmalian kəndində südlük mal-qara, Pirasorada qoyunlar yetişdirilib respublikanın rayonlarına, ittifaqın başqa respublikalarına satılırdı.

Sultan müəllim abadlığa xüsusi diqqət yetirirdi. Lerik şəhərində stadion, musiqi məktəbi, diyarşünaslıq muzeyi, xalça sexi istifadəyə verildi. Yaşayış evləri qapılarını sakinlərin üzünə açdı. Ticarət, məişət, iaşə obyektlərinin şəbəkəsi genişləndi. Kəndlərin elektriklişdirilməsi başa çatdırıldı. Yaşayış məntəqələrinin bir neçəsində avtomat telefon stansiyası işə düşdü.

Birinci katibin təşəbbüsü ilə yeni adət-ənənələrə geniş meydan verildi. Dağlar diyarında keçirilən Uzunömürlülər bayramı respublikaya səs saldı. Folklor qrupları yaradıldı, el sənətkarlarının əl işlərinin Bakıda sərgisi açıldı. Abidələrin qorunması və təbliği ümumxalq işinə çevrildi. Yazıçıların, bəstəkarların, rəsamların Lerikə ayağı açıldı. Kəndlərdə yeni məktəblər, xəstəxanalar, mədəniyyət evləri, klublar, kitabxanalar istifadəyə verildi.

1988-ci ildə Lerik ictimaiyyəti Sultan müəllimi hörmət və ehtiramla doğma rayonuna yola saldı. O, Astaraya Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi seçildi. Lerikdə işlədiyi dövrdə etibarlı dostlar qazanmışdı. Onlar sadə zəhmət adamları, duz-çörək kəndiyi ağsaqqallar idi. İş yoldaşlarını, tanıdığı adamları bayramlarda, xeyir-şər mərasimlərində yada salıb görüşürdü.

1992-1995-ci illərdə Sultan Məmmədov respublika Mənzil Kommunal Təsərrüfatı nazirinin birinci müavini vəzifəsində çalışdı. O, 1995-2000-ci illərdə Milli Məclisin deputatı, İran-Azərbaycan dostluq qrupunun rəhbəri kimi fəaliyyət göstərdi. Səməralı ictimai fəaliyyətinə görə "Şərəf nişanı", "Xalqlar dostluğu" ordenləri, bir neçə medalla və fəxri fərmanlarla təltif olundu.

Media işçiləri Sultan Məmmədovu qələm əhli kimi tanıyırdılar. Onun dövrü mətbuatda çap olunmuş yazıları maraqla qarşılandı, "Qızıl qələm" mükafatına layiq görüldü. Qələmini əsər yazmaqda da sınıamışdı. "Məsələn, dünyanın hörümçək toru" əsəri oxucuların diqqətini çəkmişdi.

Sultan müəllimin ad günlərində dostlarından, həmfikirilərindən, qələm əhlinəndən aldığı məktublar, teleqramlar şəxsi arxivində saxlanılır. Məktublardan sətirlər:

Akademik Teymur Bünyadov: "Qədirbilən, el sevən, yurduna-yuvasına minnətdar olan, əslilə, nəslilə, kökü ilə fərəh duyan... Əliaçıq, qəlbitemiz, xeyirxah... Əl tutan, arxa duran, arxalanan, heç vaxt sınımayan, qranit kimi möhkəm, tər bənövşə-tək kövrək, incə, mülayim, xoşrəftar Qağam".

İctimai xadim, yazıçı Novruz Nəcəfoğlu: "İnsan dünyaya tək gəlir, tək gedir. Yaşadığı ömrü bəzəyən yaxınları, əhatəsi, sevdikləri, xeyirxahları olur. Taleyimə minnətdaram ki, xeyirxahları məndən əsirgəməyib. Onlar əzizlərimə çevriliblər. Sultan müəllim isə mənim üçün bütün qəlbimin, ruhumun səsi ilə müqəddəslik nümunəsidir. O, yaxşı əməlləri ilə çoxlarının, o cümlədən mənim həyat yolunun müəyyənləşməsində əməyi olan insandır".

Hüquq elmləri doktoru, professor İbrahim Quliyev: "Tanınmış dövlət xadimi və ictimai xadim Sultan Məmmədovunun simasında bütöv bir ailəni və nəsləni mən uzun müddətdir ki, tanıyıram. O, ləyaqəti ilə, xalqına sədaqəti ilə cənub bölgəsini tanıtıran şəxslərdən olub. Sultan Məmmədov idarəetmədə yüksək təşkilatçılığa, yüksək insani keyfiyyətlərə, mənəvi dəyərlərə malik ziyalıdır".

Jurnalist Azər Abdullayev: "Həyatda elə insanlar var ki, Vətən, xalq qarşısındakı xidmətlərinə, insanlara diqqət və xeyirxahlığına, səmimi və mehriban münasibətinə görə yaddaşlarda iz salır, heç vaxt unudulmurlar. Atamla uzun müddət dostluq edib duz-çörək kəsən Sultan Məmmədov da belə nadir şəxsiyyətlərdən biri olub".

Şair-publisist Qəhrəman Əliyev: "Müdrüklərin biri deyib ki, çox şeyi sərvət gücünə qazanmaq olar, amma hörməti yalnız öz əməllərinlə qazana bilərsən. Sultan müəllim insanların hörmətini məhz əməlləri ilə qazanıb, ictimai xadim səviyyəsinə yüksəlib".

2018-ci ilin əvvəllərində Sultan müəllimlə "Bilgəh" sanatoriyasında görüşdük. Səhhətindəki narahatlıqdan, hərəkətinin ləngidiyindən şikayətləndi. İki-üç gündən sonra yola düşəndə üzünü mənə tutub: - Yaşca səndən iki ay böyüyüb. Yazda ikimiz də 80-ni yola salırıq. Martda Astarada yolunu gözləyirəm. Hidayət müəllimi gətirməyi də yaddan çıxarma, - dedi. Avtobus dayanacağına birgə gəldik. Yolda soruşdu:

- Təzə nə yazırsan?
- Yeni kitabım nəşriyyatda çapdadır. Lerikin dünyasını dəyişmiş dəyərli ziyalıları haqqındadır. Adını "Dağdan ağır kişilər" qoymuşam.
- Bir nüsxəsinə mənə göndərsən. Sənin kitabların maraqlı olur, birnəfəsə oxuyuram.
Görüşüb ayrıldıq, taksiyə əyləşib getdi.

Fevralın axırlarında Sultan müəllimin 80 illiyinə "Yaşla ölçülməyən ömür" yazısını tamamlayıb "Xalq qəzeti" redaksiyasına göndərdim. Səhhətimdə problem yarandı. Yazı qəzetdə çap olunan günü-martın 10-da Sultan müəllimin 80 yaşı tamam oldu. Yubiley tədbirinə gedə bilməsəm də, telefonla təbrik elədim. Yazının kompüter variantını oxumuşdu. Təşəkkürünü bildirdi. Sağalan kimi görüşünə gedəcəyimə söz verdim.

Rayon veteranlar şurasının sədri Hidayət Bəşirovla məsləhətləşib Astaraya gedəcəyimiz günü müəyyənləşdirdik. Deyəsən, Sultan müəllim də xəbər tutmuşdu. Aprelin 7-də oğlu bizi qarşılayıb evə apardı. Görüşüb qucaqlaşdıq. Kəfi durulmuşdu, çöhrəsindən təbəssüm yağdırdı. Süfrə ətrafında söhbətimiz iki saata yaxın çəkdi. Bir yerdə iş-

Həmzə Vəliməmmədov, Əməkdar jurnalist

lədiyimiz illər, hadisələr yada düşdü. Az dinib, az danışan olduğumu bildiyinə görə Hidayət müəllimlə deyib-gülür, zarafatlaşır, lətifələr söyləyirdi. Gəlişimiz elə bil ona dünyanı bağışlamışdı. Öz yazdığı şeirlərdən, ona itihaf olunan poeziya nümunələrindən misralar deyirdi. Şair Allahverdi Məmmədlinin bu misraları yaddaşında qalıb:

**Burda oğul gördüm Sultan adında.
Astaraya beşiyi, Lerik türbəsi.
Polad çiyinləri elin köç yolu,
Toyların-vayların asma körpüsü.
Taleyin hökmüylə bizim dağların,
Könüllərdən gedən ərən körpüsü.
Sultan gözlərinin nur şalələsi,
Sultan ürəyinin yalçın zirvəsi,
Astaraya Lerikdir, Lerik Astaraya**

Görüşümüz başa çatdı. Hidayət müəllim Bakıya üz tutdu, mən Lerikə.

Mayın 23-də Sultan müəllimdən cəmi bir cümlə yazılmış teleqram aldım: "Ad günün mübarək, böyük kişi!" 80 yaşına övladlarım və nəvələrimlə təmtəraqsız, hədiyyəsiz "əlvıda" dedim...

Arabir Sultan müəllimə zəng eləyirdim. Gəzib dolana bilmədiyindən şikayətlənirdi. Belində ağrılar incidirdi. Hər dəfə də mənə "özünü qoru" deyirdi.

Avqustun 28-də telefonuma zəng gəldi. Nömrəyə baxdım, Sultan müəllimdəndi. Cavab verdim. Səsi əlverişli idi, güclü eşidilirdi: - İlham Lerikə gedib. Görmək istəsən, icra hakimiyyətində olar.

Biz ailənin böyük oğlu, vaxtilə qonşuluqda yaşamış İlhamla görüşdük, övladlarımızla keçirdiyi günləri yada saldı. Atasının səhhətinin son günlərdə ağırlaşdığından, müalicələrin fayda vermədiyindən, dağ kimi bədəninin getdikcə əridiyindən təəssüfləndi. Evə dəvət elədim, təşəkkürünü bildirdi, hansısa məsələ ilə əlaqədar vətəndaşlarla görüşə tələsirdi.

Ertesi gün Sultan müəllimlə danışmaq istədim. Oğlu Emil cavab verdi. Deyəsən telefonu atasının yatdığı otağa apardı. Əhvalını soruşdum. "Qardaş, qatar gedib" dedi. Bu bizim son danışığımız idi.

Sentyabrın 13-də ağır xəbəri eşitdik. Sultan Məmmədov dünyasını dəyişib. Astaraya şəhərinə gedib övladlarının, yaxınlarının dərdinə şerik olduq.

Bir daha Lerikin ağsaqqalları adından mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir, ulu Tanrıdan rəhmət diləyirəm. Yeri cənnət olsun, qəbri nurla olsun.